

Пащук В.С., Войналович Л.П.

Житомирський державний університет імені Івана Франка

ОСОБЛИВОСТІ КОМПЛЕКСУ ВПРАВ ДЛЯ ФОРМУВАННЯ У СТУДЕНТІВ ПОЧАТКОВОГО СТУПЕНЯ МОВНОГО ФАКУЛЬТЕТУ ВМІННЯ ВЕСТИ ДІАЛОГ-ОБГОВОРЕННЯ ЗА УМОВ ДИФЕРЕЦІЙОВАНОГО НАВЧАННЯ

Аудиторна система потребує вдосконалення навчального процесу диференціацією завдань і методики навчання залежно від можливостей студентів. Диференційованим прийнято називати той навчально-виховний процес, що враховує як типові індивідуальні особливості так і здібності студентів. За теорією домінуючих здібностей серед найбільш важливих здібностей саме для вивчення іноземної мови ми розрізняємо такі види здібностей:

а) музикальна здібність (musical intelligence) - це здатність продукувати і цінувати ритм, тембр і висоту звуків;

б) візуальна здібність (visual-spatial intelligence) відбиває здатність мислити образно, візуалізувати точно і абстрактно;

в) кінестетична здібність (bodily-kinesthetic intelligence) базується на здатності контролювати рухи свого тіла і вправлятися з предметами майстерно.

Тому формування діалогічної мовленнєвої компетенції (ДМК) для навчання діалогу-обговорення на початковому ступені на основі диференційованого навчання відбувається в опорі на наступні домінуючі здібності студентів: візуальні, кінестетичні і музикальні.

Формування діалогічної компетенції відбувається у декілька етапів - від формувати вміння продукування різних типів діалогу на рівні діалогічної єдності та розвитку вміння продукування різних типів діалогу на рівні мікродіалогу до розвитку вміння продукування різних типів діалогу на рівні мікродіалогу.

Наведемо приклад **комплексу вправ** для навчання **діалогу-обговорення (ДО)** на прикладі тем „There is no Place Like Home”, „Seasons and Weather”, „Students' Life and Studies”.

Етап I. Формування вміння репродукувати діалог типу ДО на рівні діалогічної єдності (ДС). Мета вправ I етапу - навчити студентів продукувати ДС різних типів. На цьому етапі використовується рецептивно-репродуктивні умовно-комунікативні вправи. **Наведемо приклади вправ I етапу.**

1. Вправа рецептивно-репродуктивна на формування ДС, діалогу типу ДО, яка містить реактивну розгорнуту репліку, з визначенням її комунікативного типу і письмовим репродукуванням її окремих елементів.

Вид детермінації: таблиця для заповнення, адитивний зразок ДС. **Домінуюча здібність:** візуальна.

Завдання: Listen to a mini-dialogue between Nick and Kate and fill in the chart with the means of receiving contact and the means of establishing contact and then reproduce it.

Sp. 1. I wish I could play all sports but I only have time for soccer in the fall, volleyball in the winter and swimming in the spring. Plus, I am a member of the French Speaking Club.

Sp.2. Well, you sure keep busy with all those extra-curricular activities. It seems that there is no time left for home-work.

Таблиця для заповнення:

Means of receiving contact:

Means of establishing contact:

Хід виконання: прослухавши ДС, студенти знаходять у ній засоби встановлення контакту і приймання контакту і та відтворюють відповідний міні-діалог.

Примітка: студенти з музикальними здібностями прослуховують відповідний діалог та обговорюють в парах, з яким типом музики (класична, сучасна, поп-музика) асоціюють вони цей міні-діалог; студенти з кін естетичними здібностями прослуховують міні-діалог та ре продукують його з відповідними жестами та мімікою.

Спосіб контролю: взаємодія у парах.

2. Вправа рецептивно-репродуктивна на формування ДС діалогу типу ДО, з визначенням її комунікативного типу та репродукуванням

за завданням викладача.

Вид детермінації: жести для передачі комунікативного наміру партнера.

Домінуюча здібність: кінестетична.

Завдання: Listen to Sarah's opinion on Spanish class, look at the gesture, which conveys Sarah's attitude to the issue and choose the right response out of the 3 suggested below.

Sarah: you should study more to pass your Spanish.

Gesture: shaking one's head.

Response options:

- a) Do you want me to give up some extra-curricular activities?!
- b) A Spanish party will not bring you success with the language.
- c) I've been thinking about joining the Spanish Club.

Key: правильна відповідь: - a).

Хід виконання: прослухавши ініціативну репліку і побачивши негативний жест викладача, студенти мають вибрати правильну реакційну репліку з трьох запропонованих.

Спосіб контролю: індивідуальна перевірка кожного студента з боку викладача.

Примітка: студенти з візуальними здібностями прослуховують відповідну ДЄ та вибирають малюнок відповідно до ситуації; студенти з музикальними здібностями прослуховують відповідну ДЄ та визначають, яка музична мелодія співзвучна з відповідним жестом.

3. Вправа, рецептивно-репродуктивна на формування ДЄ діалогу типу ДО, яка містить реактивну розгорнуту репліку на основі почутого з детермінацією на музичну наочність.

Вид детермінації: популярна мелодія.

Домінуюча здібність: музикальна.

Завдання: Listen to the mini-dialogue between two friends discussing their first day of studying. Listen to the piece of music and say guess what the response could be.

Sp. 1. Hi, Irene, I haven't heard much of you lately? Where have you been?

Sp.2. In fact I'm busy as a bee Today I've had the first lesson in Germann.

Sp.1. Really? So, what is your impression? Did you like it?

Sp.2. _____

Хід виконання: прослухавши міні-діалог та веселий музичний фрагмент студенти мають визначити/вгадати правильну репліку. Приблизна відповідь могла б бути: Great! Wonderful! Actually it was to my liking! Super! etc.

Спосіб контролю: взаємодія в парах.

Примітка: студенти з візуальними здібностями прослуховують відповідну ДЄ та вибирають відповідні малюнки серед інших, що демонструють різні вирази обличчя та пояснюють свій вибір; студенти з кінестетичними здібностями прослуховують ДЄ та за вказівкою викладача репродукують, змінюючи свій вираз обличчя згідно з інтонацією в ДЄ.

Далі наведемо приклади вправ II етапу:

1. Вправа рецептивно-продуктивна на продукування мікро-діалогу типу ДО з детермінацією на логіко-структурну схему.

Вид детермінації: логіко-структурна схема.

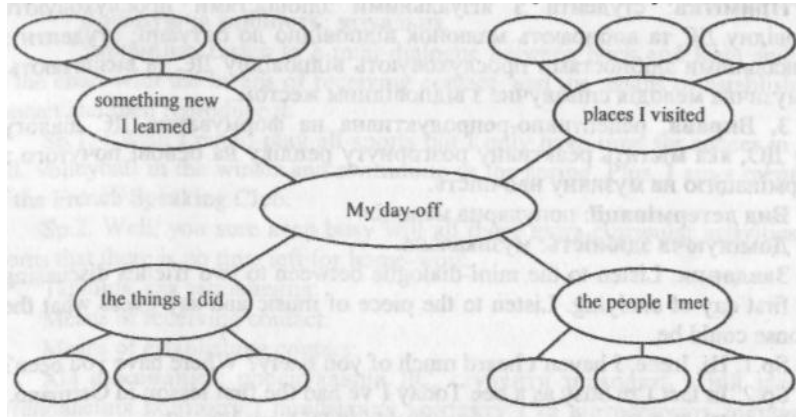
Домінуюча здібність: візуальна.

Завдання: Describe your day off using the scheme and find out whether your groupmate does the same in pairs.

Хід виконання: студенти індивідуально заповнюють схему та обговорюють свій вихідний день у парах.

Спосіб контролю: робота у парах.

Примітка: студенти з музикальними здібностями отримують картки з логіко-структурною схемою та прослуховують уривки з популярних музичних творів та виконують відповідне завдання; студенти з кін естетичними здібностями заповнюють логіко-структурну схему вибираючи ряд

набору картинок на яких зображені різні види розваг.

2. Вправа рецептивно-продуктивна на продукування мікродіалогу типу ДО з детермінацією на функціональні шуми.

Вид детермінації: функціональні шуми .

Домінуюча здібність: кінестетична.

Завдання: Listen to a mini-conversation between Ted and Micie and the sound sequences. Change it according to the information you can get from the sound sequences using the communicative minimum.

Sp. 1 • Hi Ted, how does the world treat you?

Sp.2. Everything is just fine. I've have just returned from my English lessons.

Sp. 1. Yeah, it's really excited,...

Комунікативний мінімум:

How was ...?

What... did you enjoy the most?

What appeals to you in ...?

Are you planning on ... ?

Do you think you want...?

Are you thinking about...?

Функціональні шуми: сміх, шум, музика, тощо. **Хід виконання:** прослухавши діалог, функціональні шуми, студенти вирішують, яку

інформацію вони можуть вилучити із слухової опори. В парах вони продукують діалог по аналогії, дещо змінивши його зміст та використовуючи комунікативний мінімум. **Спосіб контролю:** робота у парах.

Примітка: студенти з візуальними здібностями прослуховуючи діалог малюють різні вирази обличчя зображаючи емоції з якими партнери представляли діалог, а потім продукують їхні діалоги, використовуючи комунікативний мінімум та їхні малюнки; студенти з музикальними здібностями прослуховують діалог і функціональні шуми та продукують відповідні діалоги.

3. Вправа рецептивно-продуктивна на продукування мікродіалогу типу ДО з детермінацією на джазовий наспів.

Вид детермінації: джазовий наспів „He never speaks English in his English class”.

Домінуюча здібність: музична.

Завдання: In pairs, listen to a jazz chant describing a learner's attitude to studying a foreign language, exchange your opinions on the situation and, give the character a piece of good advice concerning the problem how to behave and what to do.

Джазовий наспів.

"He Never Speaks English in His English Class" He never speaks English in his English class. He never speaks English at night. He never says "good morning" in English. He never says "oh, that's right!" He never says "good evening" in English He never says "have a nice day" He never says "hi, how are you?" He never says "I'm ok" He doesn't speak English in the classroom. He doesn't speak English in the hall. He never speaks English in his English class. He never speaks English at all. Хід

виконання: прослухавши джазовий наспів, студенти обговорюють освітню проблему і дають пораду персонажу наспіву. **Спосіб контролю:** взаємодія у парах.

Примітка: студенти з візуальними здібностями прослуховують джазовий наспів та до наспіву встановлюють у хронологічній послідовності відповідні спрощені картинки з різними діями головного персонажу; студенти з кінестетичними здібностями

прослуховують джазовий наспів та продукують його з відповідними емоціями. **Наведемо приклади вправ III етапу.**

1. Вправа продуктивна на формування ДО в опорі на зображальну наочність.

Вид стимулу: картки.

Домінуюча здібність: візуальна.

Завдання: Imagine that you are an exchange student in the English University, what elective courses would you choose for yourself and why. Discuss your choices with a friend. Картка предметів:

- > History of the English Language
- > History of American and English Literature
- > French
- > German
- > History of the Culture of Ancient Greece
- > Chinese
- > Engineering
- > Philosophy
- > The History of Art
- > English Practice

Хід виконання: ознайомившись із запропонованим викладачем завданням, студенти складають відповідні діалоги.

Спосіб контролю: робота у парах.

Примітка: студенти з музикальними здібностями прослуховують пісню відповідно до завдання та отримують картки з предметами та складають відповідні діалоги; студенти з кінестетичними здібностями прослуховують вигуки типу Wow! Great! Unbelievable! Oh! I can't stand it! Boring! etc, отримують картки та складають відповідні діалоги.

2. Вправа продуктивна на формування ДО в опорі на пошукове завдання.

Вид стимулу: пошукове завдання-екскурсія.

Домінуюча здібність: кінестетична.

Завдання: Imagine that a new student has just come to your group.

Pair up with you groupmate, discuss the advantages and disadvantages of changing group and becoming your groupmate. Give your reasons.

Хід виконання: студентам пропонується зробити коротку екскурсію по класі з метою пошуку нового та обговорити в парах плюси та мінуси відповідної екскурсії.

Спосіб контролю: взаємодія у парах і контроль з боку викладача.

Примітка: студенти з візуальними здібностями малюють схематично картинки, які відповідають кожному плюсу або мінусу, а потім у парах використовуючи ці схематичні малюнки виконують відповідне завдання. Студентам з музикальними здібностями пропонується під час екскурсії прослухати фрагмент з музичного твору та під впливом цього виконати відповідне завдання.

3. Вправа продуктивна на формування ДО в опорі на музичну наочність.

Вид стимулу: фрагмент популярної мелодії.

Домінуюча здібність: музикальна.

Завдання: Imagine that you want to persuade your fellow student to go to the conference dedicated to the problem of students' life and studies with you. Listen to the piece of music and discuss in pairs whether it is worth going there. Count upon your opinion.

Хід виконання: студенти прослуховують уривки з популярних музичних творів та виконують відповідні завдання.

Спосіб контролю: робота у парах.

Примітка: студенти з візуальними здібностями отримують відповідні картинки та за допомогою їх виконують відповідне завдання; студентам з кінестетичними здібностями попередньо пропонується принести по декілька предметів на заняття. Під час обговорення відповідної ситуації та складання діалогу, студенти повинні використовувати ці предмети (real-life objects), щоб краще представити та продукувати свої діалоги.

Отже, ми розглянули три етапи формування діалогічної мовленнєвої компетенції для навчання діалогу-розпитування та діалогу-обговорення на початковому ступені на основі

диференційованого навчання в опорі на наступні домінуючі здібності студентів: візуальні, кінестетичні і музикальні.

Даний комплекс диференційованих вправ, спрямований на формування ДМК на початковому ступені мовного ВНЗ є ефективним у розвитку таких умінь:

- розпочинати, підтримувати та завершувати розмову;
- погоджуватись чи не погоджуватись з пропозицією співрозмовника, висловлювати її переваги та недоліки;
- висловлювати свою точку зору щодо причин та наслідків певних явищ;
- дискутувати, послідовно висловлюючи свою точку зору.

Ефективність запропонованого нами комплексу вправ на основі диференційованого навчання була експериментально перевірена під час педагогічної практики на першому курсі мовного факультету ЖДУ ім. І. Франка.